

שנינו שווים, פחות או יותר | מחקר: בני אדם מעדיפים לחיות בחברה לא שוויונית, אך הוגנת

חוקרים מאוניברסיטת ייל טוענים כי למרות מחקרי העבר, לא בטוח שהכמיהה לשוויון יוצאת מתנאי המעבדה. כשצריך לבחור חברה אידיאלית - אותם אנשים יעדיפו מודל קצת פחות שוויוני

טלי קרופקין, ניו יורק 15.05.2017 23:05

יש שיוצאים לרחובות ומפגינים בעד זה, יש שיושבים בדל"ת אמות וכותבים פוסטים זועמים למען עיקרון נעלה זה, ויש שמציגים עוד ועוד מחקרים ועל פניו הוכחות שכבר מילדות כולם רוצים שוויון. ראיות לא חסרות: יותר מעשרת אלפים מאמרים מדעים פורסמו לאורך השנים על הכמיהה האנושית לשוויון. הם סיפרו על הילדים בני השלוש שהתחלקו שווה בשווה, או על החברים בני השש שהעדיפו לזרוק פח את מה שהיה להם ובלבד שלחבריהם לא יהיה פחות. אחד המחקרים אף הראה כיצד תינוקות בני 16 חודשים שצפו בדמויות שחילקו חפצים לבובות אהבו יותר את מי שהאמין שכל הבובות נולדו שוות.

אבל לפי חוקרים מאוניברסיטת ייל, לא בטוח שהכמיהה לשוויון יוצאת מגדר התיאוריה. בתנאי מעבדה בני אדם אולי מעדיפים צדק חלוקתי, אך כשאותם אנשים צריכים לבחור את החברה האידיאלית לחיות בה הם יעדיפו מודל קצת פחות שוויוני.

במאמר שכתבו מרק שסקין, קריסטינה סטארמנס ופול בלום, ושפורסם בכתב העת "Nature", נטען כי ריבוי המחקרים על העדפה לשוויון מסתיר נקודת תורפה מדעית. "אין נתונים אמפיריים לכך שבני אדם מתנגדים לחוסר שוויון כשעצמו", כתבו. "האשליה שיש העדפה לשוויון מקורה בתנאים ספציפיים, לרוב במעבדה, שבהם חוסר שוויון וחוסר צדק מתלכדים. אבל ברוב המצבים, כולל בחלוקות של עושר בעולם האמיתי, בני אדם דווקא מעדיפים חלוקה לא שווה של משאבים".

השלושה מצטטים את עבודתם של הכלכלנים המוערכים דן אריאלי ועמיתו מייקל נורטון, כדי להראות כיצד ההעדפה לחלוקה צודקת שרירה וקיימת רק בתנאי מעבדה. במחקר שערכו אריאלי ונורטון על פערי שכר הם הציבו בפני הנבדקים שלוש אפשרויות למודל המועדף עליהם, לחברה שהיו מעדיפים

לחיות בה. האפשרות הראשונה היתה חברה שבה חלוקת העושר היא כמו בארצות הברית, ויש בה פערים גדולים. האפשרות השנייה היתה החברה השוודית, שיש בה פערים קטנים הרבה יותר, והאפשרות השלישית היתה חברה דמונית — יש שיאמרו מרקסיסטית — שיש בה חלוקה שווה לחלוטין. המחקר נערך בכמה מדינות. כשנבחנו תשובות האמריקאים התברר כי רובם העדיפו את החברה השוודית, השוויינית יותר. "כל הקבוצות, גם העשירות ביותר, העדיפו חלוקה שוויינית יותר מזו שבארצות הברית", כתבו אריאלי ונורטון.

לכאורה, כמיהה לשוויון. אבל לא לגמרי, כפי שאומרים החוקרים מייל. הם שואלים מדוע האמריקאים לא מעדיפים את החברה הדמונית והשוויינית באופן אבסולוטי על אלה האמריקאיות והשוודיות? יתר על כן, את התוצאות הללו אפשר לראות בכל רובדי החברה: בקרב גברים ונשים, דמוקרטים ורפובליקאים, בני מעמד גבוה וגם נמוך. גם כאשר שאלו את הנבדקים לדעתם אם מעמדם בחברה מסוימת היה נקבע באופן רנדומלי — כלומר עשירים עשויים יהיו למצוא עצמם עניים — הם לא שינו את תשובתם.

החוקרים מאוניברסיטת ייל לא בהכרח מופתעים. לדבריהם, שם המשחק אינו שוויון אלא הוגנות. "אם אדם מאמין כי אנשים בעולם האמיתי שונים ביכולת, בהשקעה שלהם, בזכות המוסרית", הסבירו, "אז מערכת הוגנת תתחשב בכל אלה, והעדפה להוגנות תכתיב חוסר שוויון בחברות אמיתיות". לטענתם, כבר היו מחקרים שהוכיחו כי בני אדם סבורים כי הוגנות חשובה משוויון, ולכן צריך לשים יותר דגש במחקר על נושא זה. "אם זה נכון שחוסר שוויון לא באמת מטריד אנשים, עדיף יהיה לשנות את הפוקוס לבעיות שמטרידות אותם יותר", כותבים השלושה. "ההבנה שהוגנות ושוויון הם מושגים שונים אינה יכולה להיות רק הערת שוליים במחקרים מדעיים, או פיסת טריוויה בשיחות פוליטיות. בשביל קידמה במעבדה ובעולם האמיתי צריך למקד את הדיון במה שמעסיק אנשים — הוגנות, ולא במה שלא מטריד אותם — שוויון".